

השפעתו של ווהיטמן

(עם מתו פרס משרניחובסקי לש הלקין)

טית, אינם אלא מבליטים אח הטפל ומעלימים את העיקר. דבר אחר הטעון בירור הוא מידת השפעתו של ווהיטמן על משוררים עבריים בני זמננו. למע-

המהדורה הראשונה של "עלי עשב" הופיעה באמריקה לפני מאה שנה פחות שלוש. ואלו המבחר הראשון משירת ווהיטמן בעברית ראה אור רק השנה. פרק-זמן זה הקורע תהום בין המקור והתרגום, מבחינת קליטה חברתית וסגנון שירי, הוא המחייבנו לדון בסוגייה זו ששמה השפעתו של ווהיטמן.

שכן משירת ווהיטמן נמשכו חוטי השפעה על שירה עברית ועל תנועות חלוציות שלנו עוד שנים רבות לפני שהיא ניתרגמה ללשוננו. רבים נתבשמו מריחיה תיה החריפים של שירה זו ורבים ראו בה בנעוריהם אות-מרד. דומה כי חלקים רבים משירתו של ווהיטמן כה קרובים היו למציאות שלנו ולמגמות שלנו, שממיי לא סיגלנו לנו בלי לצפות לבור או של מתרגם אמן שיריקה לכלי לשון שלנו. ודווקא משום כך מצויים אנו על בדיקה חדשה; כי פעמים רבות-הגיעו אלינו הדברים מכלי שני ושלישי ויש אשר בהתלהבותנו לא דייקנו בתפיסת משמעותה המקורית של שירה זו. קרבתנו לשירת ווהיטמן היתה בעיקרה קירבה של מהות. וולט ווהיטמן הוא משורר צמיחתה של הדמוקראטיה האמריקנית, משורר-רם של חלוצי אמריקה ולוחמי עצמאותה, משוררה של המהפכה האמריקנית. הוא היה עד למאורעות ההיסטוריים שקבעו במאה הקודמת את פרצופה של הארץ רחבת הידיים. ושירתו משקפת את המעבר מן הדמוקראטיה העקרונית לדמוקראטיה המעשית, את תקופתו של לינקולן שהאמין בנצח שלטון העם, על-ידי העם ולמען העם. תן דעתך על כל אלה ותבין משום מה כה נמשכו אחרי ווהיטמן בני הנוער הציוני, החלוצים שלנו, החיילים, כל שוחרי החירות והסוציאליזם. לגביהם היתה שירת ווהיטמן בוזינת השפעה משחררת ומעודדת, מפעימה ונוצרת טעם אמון.

אין אנו מתכחשים להשפעה ברוכה זו של שירת ווהיטמן אך כיום, כשאנו בודקים את הדברים בדיקה ראציונאלית לא נוכל שלא להודות כי מן הרצוי הוא לסייג השפעה זו. בתנופתו הפיוטית הגדולה של ווהיטמן צפונים גם גרעינים נושאי סכנה, סכנה של הריסת סת סכרים אנארכיסטית. מבקרים מארכסיסטיים אף מסתייגים בהערכת מהפכנותו של ווהיטמן. הם מוכיחים שווהיטמן לא היה בעל שיטה ברורה ובקורתו החריפה על ליקויי החברה המעמדית שהחלה להתהוות בימיו באמריקה במהירות עצומה לא הביאתו דור-קא לידי מהפכנות של ממש והוא מוכן היה לקבל תיקונים רפורמיסטיים כפתרונות. פרט לזאת, להיטותו הרבה אחרי ההזדהות יש אשר הביאתו גם לידי הזדהות עם צדדים שלא היו ראויים לכך. אך אין בכוחם של פגמים אלה למעט את דמותו של המשורר הגדול. כלל יצירתו קשור בשאיפתם לשחרור וחירות העמים. ולא לחייבם ניסתה הבקורת הבורגנית לגנוב שירה זו. לכל הפחות למעט השפעתה. ווהיטמן ששר שיר מור לאנושות חדשה, בת-חורין ויוצרת, ניבא על עתיד מזהיר לאדם. הוא נאבק עם סדרים בלתי-צודקים של חברה קאפיטאליסטית, נגד רודנות ושחיתות. ושיירתו לא נעמה לשליטים מסויימים של אמריקה בת-זמננו כשם שאין היא ערבה אף לחיכם של שליטי אמריקה של ימינו, שהפרו את משמעות מאבקו ואת לקחו של משורר הדמוקראטיה. והמבקרים האמריקניים הבאים כיום לפרש את שירתו של ווהיטמן ומתארים

(*) "עלי עשב" לוולט ווהיטמן בחר-נומו של ש. הלקין, יצא לאור בהוצאת ספרית פועלים."

וולט ווהיטמן

את המשורר כספק נביא ספק מטורף, איש הולני וחושני שכתב דברים מחוסרי כל משמעות פוליטי-שה אפשר לומר כי לא היתה השפעה אורגאנית; היו רק נסיונות חיקוי. ומי שמנסה לחקות את ווהיטמן מעיד על עצמו כי לא תפס את ערכה החדפעמי של שירתו זו. מווהיטמן אפשר ללמוד אך בשום פנים ואופן אי-אפשר לחקותו. הבה נקווה כי מתן חלק גדול, והוא גם חלק עיקרי משירתו של ווהיטמן בתרגום משובח זה, מעשה ידי הפרופסור המשורר ש. הלקין, יביא את משוררינו לידי עיון מעמיק יותר בשירה זו והם אף ידעו ללמוד ממנה את אשר הם יכולים וצריכים ללמוד. ולש. הלקין שהעשיר את מדף ספרי המופת שלנו בנכס שירי חשוב זה נאחל שיזכה בקרוב להשלים את מפעלו ולהגיש לנו את יתר שירי ווהיטמן ואת כתבי הפרוזה שלו.

ער"ל